

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Vilma Hynninen

**Multimodaalinen analyysi queer-
representaatioista elokuvassa ”Pride”**

Viestintätieteiden akateeminen
yksikkö
Kandidaatin tutkielma
Viestintätieteiden
koulutusohjelma

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Viestintätieteiden akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Vilma Hynninen		
Tutkielman nimi:	Multimodaalinen analyysi queer-representaatioista elokuvassa "Pride"		
Tutkinto:	Viestintätieteiden kandidaattiohjelma		
Oppiaine:	Viestintätieteet		
Työn ohjaaja:	Eliisa Vainikka		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	29

TIIVISTELMÄ:

Tämän tutkielman tavoitteena on tutkia ja analysoida *Pride*-elokuvan queer-representaatioita sen henkilöhahmojen pohjalta. Aineistona toimivat elokuvasta kerätyt kohtaukset, joissa jokaisessa keskitytään tiettyyn henkilöhahmoon syvemmin. Tutkimus keskittyy neljään elokuvan hahmoon. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu Stuart Hallin representaatioteorian ja Michele Aaronin elokuvateorian ympärille. Tämän lisäksi aikaisempaa mediarepresentaatiotutkimusta tarkastellaan elokuvan teemojen pohjalta. Tutkimuksen analyysimenetelmänä toimii multimodaalinen tutkimusmenetelmä, jota hyödynnetään Kressin ja Van Leeuwenin sekä O'Halloranin tutkimusten pohjalta. Analyysissä pohditaan, miten erilaiset queer-representaatiot muodostuvat esimerkiksi stereotyyppien pohjalta. Stereotyyppioita rakentavat muun muassa vaatetus ja henkilöhahmojen kiinnostuksen kohteet. Stereotyyppien lisäksi representaatioita tutkitaan homofobian vaikutuksen kautta ja hahmoja tutkitaan esimerkiksi heidän avoimuutensa tai queer-identiteetiltä piileskelynsä avulla.

Analyysi osoittaa, että elokuva luo queer-yhteisön edustajista monipuolisia representaatioita multimodaalisten moodien avulla. *Pride* hyödyntää muun muassa musiikkia, vuorosanoja, tyyliä ja ilmeitä rakentamaan henkilöhahmojen representaatioita. Henkilöhahmojen vaatetus on esimerkiksi tapa, jolla representaatioita aineistossa luodaan. Neutraalit värit ja kasvojen edessä roikkuvat hiukset luovat pelokasta ja häpeävää identiteettiä hahmoille. Rohkeat värit ja suuret eleet taas luovat vastakkaista identiteettiä. Jokainen henkilöhahmo edustaa erilaista queer-representaatiota, mikä ilmenee juuri näiden moodien tarkastelun johdosta. Elokuva sekä hyödyntää että välttelee stereotyyppioita hahmojensa identiteettien rakentamisessa. Kaikki nämä tutkimuksessa tehdyt huomiot auttavat löytämään elokuvan luomat queer-representaatiot.

AVAINSANAT: representaatio, seksuaalivähemmistöt, multimodaalisuus, elokuvatutkimus, queer-elokuvat

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Multimodaalisuus tutkimusmenetelmänä	6
2.1	O'Halloranin sekä Kressin ja Van Leeuwenin teoria multimodaalisuudesta	6
2.2	Elokuvateoriaa ja -tutkimusta	7
3	Representaatiot mediassa	9
3.1	Aikaisempaa tutkimusta representaatioista	9
3.2	Stereotyytiat representaatioiden rakennuskeinona	10
4	Metodologia	12
4.1	Aineisto	12
4.2	Tutkimusmenetelmä	13
5	Analyysi elokuvan queer-representaatioista	15
5.1	"Kaapissa olevan" queer-henkilön representaatiot	15
5.1.1	Joe	15
5.1.2	Cliff	16
5.1.3	Joen ja Cliffin representaatioiden vertailu	17
5.2	Homofobiasta rakentuneet representaatiot	19
5.2.1	Gethin	20
5.2.2	Gethinin kasvu	21
5.3	Stereotyypioiden rakentamat representaatiot	23
6	Pohdinta ja johtopäätökset	25
	Lähteet	28

1 Johdanto

Queer on ajattelumalli, joka kyseenalaistaa sukupuoliin ja seksuaalisuuteen liittyviä normeja sekä toimii identiteettinä ihmisille, jotka eivät halua määrittää omaa seksuaalista suuntautumistaan tai sukupuoltaan (Seta, 2024). Käsitettä käytetään tämän lisäksi usein yläkäsitteenä edustamaan koko LGBTQ+ -yhteisöä. LGBTQ+ on käsite, joka muodostuu sanoista lesbian, gay, bi, trans ja queer (lesbo, homo, bi, trans, queer) sekä plusmerkistä joka edustaa kaikkia muita identiteettejä, jotka asettuvat queer-yläkäsitteen alle. Queer-käsite otettiin alun perin käyttöön 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa toimimaan symbolina heteronormatiivisuutta ja sukupuolirooleja vastaan (Aaron, 2004, s. 23). Mediassa seksuaalivähemmistöjen näkyvyys on ollut vaihtelevaa, ja etenkin ennen 2010-lukua representaatiot eivät ole aina olleet positiivisia. Queer-hahmot ovat usein olleet stereotyyppien uhreina eikä esimerkiksi päähenkilönä ole pitkään toiminut seksuaalivähemmistön edustaja.

Pathe-tuotantoyhtiön tuottama ja Matthew Warchusin ohjaama elokuva *Pride* (2014) kertoo lontoolaisesta LGBTQ+ -aktivistiryhmästä nimeltään LGSM (Lesbians & Gays Support the Miners), joka päättää alkaa keräämään rahaa Iso-Britannian lakkoileville kaivostyöntekijöille. Ryhmä näkee kaivostyöntekijöiden osakseen saamaa epäreilua kohtelua poliisilta ja huomaa yhtäläisyydet tapaan, jolla poliisi on kohdellut seksuaalivähemmistöjä. Elokuvasa henkilöhaamot kokevat yhdessä paljon ja kamppailevat hankalien asioiden, kuten syrjinnän ja epäreilun kohtelun kanssa. Usealla haamalla on myös oma tarinansa ja omat vastoinkäymisensä. Valitsemalla haamoista muutaman saa elokuvan queer-representaatioita tutkittua parhaiten. Haamot, jotka valikoituivat tämän tutkimuksen kohteeksi ovat ryhmän nuorin jäsen englantilainen Joe, walesilainen Gethin, Gethinin kumppani englantilainen Jonathan ja walesilainen kaivostyöntekijä Cliff. Näiden haamojen erillisen analyysin lisäksi Joeta ja Cliffiä vertaillaan yhdessä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää miten *Pride*-elokuva luo queer-representaatioita sen henkilöhaamojen ja heidän kokemustensa kautta.

Tutkimuskysymyksenä toimii ”Millaisia representaatioita *Pride*-elokuva luo queer-yhteisön edustajista?” Kaikkea media-aineistoa tutkiessa on otettava huomioon sen konteksti eli asiayhteys, sillä sen huomiotta jättäminen voi johtaa virheellisiin tutkimustuloksiin. *Pride* on julkaistu vuonna 2014, jolloin tasa-arvoinen avioliittolaki oli Iso-Britanniassa, elokuvan tapahtumapaikassa, jo voimassa. Elokuvan tapahtumat sijoittuvat kuitenkin vuosiin 1984–85 ja kertovat dramatisoidun version tosielämän tapahtumista. Priden päähenkilöt elävät AIDS-kriisin keskellä ja saavat muun muassa tämän takia osakseen syrjintää kaivostyöntekijöiltä, joita he haluavat auttaa lakon aikana. AIDS-epidemia alkoi Iso-Britanniassa ja maailmalla vuonna 1981 ja epidemian huippu saavutettiin 1990-luvun alussa. Elokuvan tapahtuma-ajankohta, 80-luvun puoliväli, oli epidemialle nousun aikaa ja HIV-diagnoosien ympärillä liikkui paljon stigmaa (BBC, 2021). Yksi tutkimuksen aiheeksi valituista elokuvan hahmoista on Jonathan. Jonathan on ryhmän nuorimpia jäseniä hieman vanhempi ja on saanut diagnoosin HIV:hen. Diagnoosista ei kuitenkaan elokuvan aikana keskustella ennen kuin Jonathanin kumppani Gethin ottaa asian esiin ilmaisemalla huolta Jonathanin hyvinvoinnista.

Elokuvan nimi *Pride* tarkoittaa ylpeyttä tai ylpeyden aiheita. Se viittaa toki myös jokavuotiseen pride-kuukauteen ja pride-marssiin, joka nähdään myös sekä elokuvan ensimmäisessä että viimeisessä kohtauksessa. Ylpeys on pitkään liitetty queer-ihmisiin ja siitä on tullut yhteisölle eräänlainen iskulause. Ylpeydellä on suuri rooli taistelussa homo- ja transfobiaa vastaan. Kyseessä ei ole ainoastaan ylpeys omasta seksuaalisuudesta tai sukupuoli-identiteetistä, vaan tarkoitus on vastustaa sitä häpeää ja ulkopuolistamista, jota queer-yhteisö on joutunut aina kokemaan. Elokuvassa ylpeys on suurena teemana sekä seksuaalivähemmistöihin kuuluvien päähenkilöiden elämässä että kaivotyöntekijöiden keskuudessa. Lakkoilevien työntekijöiden puhuessa siitä häpeästä, jota poliisi ja media on yrittänyt heidän päälleen laskea, saa LGSM-ryhmän jäsenet samaistumaan kaivostyöntekijöihin. Molemmat ryhmät ovat saaneet osakseen häpeällistä kohtelua poliisilta, mikä tuo heidät yhteen tavalla, jota kumpikaan ryhmä ei osannut entuudestaan odottaa.

2 Multimodaalisuus tutkimusmenetelmänä

Audiovisuaalisen teoksen, kuten elokuvan, tarkastelussa multimodaalinen tutkimusmenetelmä antaa työkalut mahdollisimman syvälliseen ja moniulotteiseen analyysiin. Teoriaa ja tutkimusta multimodaalisuudesta ovat kehittäneet esimerkiksi Kay O'Halloran sekä Kress ja Van Leeuwen. O'Halloran keskittyy tutkimuksessaan vahvasti multimodaalisten aineistojen analysoinnin keinoihin. Kress ja Van Leeuwen taas ovat kehittäneet teoriaa siitä, miten multimodaalisen aineiston eri moodit eli semioottiset järjestelmät rakentavat merkityksiä audiovisuaalisessa teoksessa. Multimodaalisuuden lisäksi elokuvan tarkastelussa on huomioitava elokuvateoria.

2.1 O'Halloranin sekä Kressin ja Van Leeuwenin teoria multimodaalisuudesta

Multimodaalinen teoria ottaa huomioon tutkittavan aineiston monet moodit eli semioottiset järjestelmät, joilla rakennetaan merkityksiä. Näitä moodeja ovat esimerkiksi puhe, visuaalisuus ja äänet (Tieteen termipankki). Multimodaalisen analyysin käyttö on yleistynyt viime vuosina, sillä maailma on muuttunut yksimodaalisesta kirjoitetusta tai puhutusta tekstistä visuaalisen ilmaisun suuntaan. Multimodaalisen aineiston analysointiin on mahdollista käyttää muutamaa eri analysointikeinoa, joista yksi on multimodaalinen litterointi. Käsite on paremmin tunnettu englanninkielisessä asiayhteydessä terminä "multimodal transcription". Muun muassa multimodaalisen diskurssin tutkija Kay O'Halloran puhuu tästä transkription keinosta teoksessaan *Multimodal Discourse Analysis* (2004). Elokuva, tv-sarjaa tai mitä vain videota voidaan litteroida sarjana kuvia, jotka asetetaan kronologisesti järjestykseen. Tämä mahdollistaa niiden tarkastelun niin sanotusti vanhanaikaisesti paperilla. O'Halloran kuitenkin huomioi, että tällainen multimodaalisen aineiston litterointi tarkastelee median eri moodeja toisistaan erillisinä tekijöinä eikä kokonaisuutta oteta huomioon (2004, s. 87). Tämä esiintyy multimodaalisen litteroinnin heikkoutena ja jättää tilaa kritiikille. Tämän analyysikeinon pariin O'Halloran esittelee käsitteen "multimodal concordance". Tällä hän viittaa multimodaaliseen teoriaan, joka

huomioi aineiston kulttuurillisen ja tilanteellisen asiayhteyden. Sen lisäksi teoria ei käsittele moodeja toisistaan erillisinä vaan tämän sijaan yhtenäisenä kokonaisuutena (2004, s. 85). ”Multimodal concordance” sopeutuu elokuvan tarkasteluun litterointia paremmin, sillä aineistoa tutkiessa on huomattavissa, että moodit rakentavat yhtenäisen kokonaisuuden eikä niiden tarkastelu erikseen luo samaa analyysiä.

Multimodaalisuuden suurimpiin tutkijoihin lukeutuvat Gunther Kress ja Theo Van Leeuwen. Heidän teoksensa ”Reading Images – the Grammar of Visual Design” (2009) toimii usein pohjana laajemmalle ja uudelle tutkimukselle multimodaalisen teorian parissa. Kress ja Van Leeuwen ovat alun perin tukeneet ajatusta siitä, että multimodaalisessa aineistossa jokaisella moodilla on oma tietty tehtävänsä. Multimodaalinen analyysi on kuitenkin myöhemmin liikkunut kohti ajatusta, joka ymmärtää jokaisen moodin olevan kykenevä luomaan erilaisia tarkoituksia. Esimerkiksi elokuvassa musiikki on aiemmin ymmärretty keinona luoda tunnelmaa ja välittää henkilöhahmojen tunteita. Myöhemmin on kuitenkin ymmärretty, että musiikki on yhtä lailla kykenevä kuvaamaan toimintaa tai luomaan muita merkityksiä.

2.2 Elokvateoriaa ja -tutkimusta

Multimodaalisen teorian lisäksi tässä tutkimuksessa on olennaista keskittyä elokvateoriaan ja elokuvan tutkimiseen multimodaalisena aineistona. Tutkimukseen teoriaksi otetaan tarkasteluun new queer cinema -käsite Michele Aaronin teoksesta *New Queer Cinema – A Critical Reader* (2004). Teos käsittelee queer elokvien historiaa 1990-luvulta lähtien ja tarjoaa näkökulman teoriaan, jota voidaan soveltaa myös *Pride*-elokuvan tutkimuksessa ja analyysissä.

New queer cinema -käsite voidaan kääntää tarkoittamaan uutta queer elokuvan vaihetta. Tämä vaihe alkoi Aaronin mukaan 1990-luvun alkupuolella elokvafestivaalien maailmassa. Hän listaa esimerkeiksi tästä aikakaudesta muun muassa elokvat *Tongues United* (1990) ja *Young Soul Rebels* (1991). New queer cineman piirteisiin kuuluu elokvien tyyli, jossa henkilöhahmojen vioista ja virheistä ollaan

anteeksiptytelemättömiä. Ne myös käsittelevät historiallisia tapahtumia uudesta perspektiivistä, joka ei jätä seksuaalivähemmistöjen kokemuksia huomioimatta niin kuin muiden genrejen elokuvat ovat aiemmin tehneet (Aaron, 2004, s. 4). Kuten new queer cineman aikakausi kertoo, elokuvasuuntaus on syntynyt AIDS-kriisin keskellä, mikä näkyikin elokuvien aiheissa ja teemoissa vahvasti. Vaikkei elokuva kertoisi suoraan AIDSista, pyörii sen keskiössä homomiehet, joiden täytyy selitellä ja puolustella omaa elämäänsä (Aaron, 2004, s. 23). Tämä teema näkyy myös *Pride*-elokuvan henkilöhahmojen elämässä esimerkiksi heidän ensimmäistä kertaansa esittäytyessään kaivostyöläisille. Osa lakkoilevista työntekijöistä on epävarma ryhmän majoittamisesta kodissaan, koska pelkää saavansa HIV-tartunnan.

New queer cinema ei välttämättä jäänyt elämään 2000-luvulle samanlaisena kuin se 90-luvulla esiintyi, mutta sen vaikutteet näkyvät vahvasti myös uudemmassa tuotannossa. Esimerkiksi *Pride*, joka on julkaistu vasta vuonna 2014 omaa kyseisen elokuvatyölin piirteitä. Elokuvan hahmot elävät AIDS-kriisin keskiössä ja vaikkei tämä ole elokuvan pääjuonenpiirre, vaikuttaa se kaiken toiminnan taustalla. Suuri osa LGSM-ryhmän osakseen saamasta syrjinnästä johtuu ennakkoluuloista HIV-tartuntoja kohtaan. Toinen new queer cinemaan sopiva piirre elokuvassa on se, miten se kertoo historialliset tapahtumat uuden näkökulman kautta. Iso-Britannian kaivostyöläisten lakko on osa historiaa, jota on kerrottu erilaisten perspektiivien kautta. *Pride* ottaa näkökulmakseen seksuaalivähemmistöjen tuen lakolle ja elokuva luo täten uudenlaisen tavan katsoa historiallista tapahtumaa.

3 Representaatiot mediassa

Stuart Hall määrittelee representaation prosessina, jossa kulttuuriset tekijät käyttävät kieltä luodakseen merkityksiä. Se voidaan myös nähdä sekä käsitteenä että käytäntönä, joka liittyy tuntemuksiin, asenteisiin ja emootioihin. Representaatiot on luotu herättämään katsojassa tunteita (Hall, 1999, s. 140). Hall keskittyy omassa representaatiotutkimuksessaan laajalti rodullistamiseen ja etnisyyteen, mutta huomio, että samoja ajatuksia voi soveltaa muihin representaation alueisiin kuten seksuaalisuuteen ja sukupuoleen. Mediarepresentaatioita tutkiessa esiin nousee usein kysymyksiä kuten ”mitä merkityksiä media haluaa tällä levittää?” ja ”mikä on tekstin ensisijainen merkitys?”. Aineistoja on siten mahdollista analysoida monesta eri näkökulmasta ja katsojan oma tausta voi vaikuttaa hänen tekemiinsä tulkintoihin.

3.1 Aikaisempaa tutkimusta representaatioista

Mediarepresentaation alalla on aikaisemmin tehty laajaakin tutkimusta eri mediamuotoja ja representaatioita hyödyntäen. Muun muassa Stuart Hallin tutkimus rodullistamisen representaatioista on viestinnän alalla tunnettu. Tämän lisäksi muun muassa sukupuolirooleja ja maskuliinisuuden sekä naiseuden representaatioita on tutkittu laajasti. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen representaatiot mediassa ovat kuitenkin olleet tutkimuksen kohteena vähäisempiä. Tästä johtuen juuri queer-representaatiot tämän tutkimuksen aiheena ovat tarkastelun arvoisia.

Stuart Hall tutkii etnisyyden representaatioita tummaihoisten urheilijoiden mediakuvien ja -tekstien pohjalta. Hän huomioi miten stereotyyppit vaikuttavat median luomiin representaatioihin mustista urheilijoista. Etenkin tummaihoiset miesurheilijat usein nähdään erittäin vahvoina ja maskuliinisina henkilöinä, jolloin heidän representaationsa mediassa usein vahvistavat tätä stereotypiaa (Hall, 1999, s. 151). Maskuliinisuutta on tutkittu laajasti myös elokuvan alalla. Esimerkiksi elokuvatutkimuksen alan lehdessä Lähikuvassa julkaistu artikkeli ”On You Everything Looks Good – Ideaalimaskuliinisuus Sean Conneryn James Bond -elokuvissa” (Eltonen, 2006) tutkii maskuliinisuuden

representaatioita James Bond -elokuissa. Eltonen mukaan Sean Conneryn näyttelemä Bond edustaa niin sanottua ideaalimaskuliinisuutta eikä hahmo näytä katsojalle minkäänlaisia heikkouksia. Bond pelastaa kaikki ja selviää kaikesta vahingosta, hän ajaa kalliita autoja ja näyttää aina siistiltä hienoissa puvuissa (Eltonen, 2006, s. 26). Tällainen ideaalimaskuliinisuuden representaatio luo ja vahvistaa olemassa olevia mieheyden stereotyyppioita. Miehet näytetään vahvoina hahmoina, joita ei pysty loukkaamaan fyysisesti eikä henkisesti. Heidän tunteensa eivät ole osana representaatioiden muodostamaa kuvaa maskuliinisuudesta.

Useat maskuliinisuutta rakentavat representaatiot mediassa rakentavat miehen kuvaa heteronormin, cisukupuolisen, miehen ympärille. Cisukupuolinen mies on henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti, mies, vastaa hänen biologista sukupuoltaan. Tämä yhtälö jättää maskuliinisuuden representaatioiden ulkopuolelle esimerkiksi seksuaalivähemmistöön kuuluvat homomiehet. Tämä ulossulku on olennaista huomioida tämän tutkimustyön analyysissä. Queer-representaatioita tutkiessa sukupuoli ja sen ilmaisu toimivat yhtenä tarkastelukohteena. Median luoma kuva maskuliinisuudesta rakentuu vahvojen stereotyyppioiden varaan ja yksi näistä stereotyyppioista on juuri heteronormatiivisuus. Täten esimerkiksi tutkimusaineistona toimivassa *Pride*-elokuvassa esiintyvät henkilöihahmot eivät mahdu maskuliinisuudesta luotuihin representaation muotteihin. Vaikka he ovat James Bondin kaltaisesti cis miehiä, heidän queer-identiteettinsä tekee heistä maskuliinisuuden muottiin sopimattomia.

3.2 Stereotyyppiat representaatioiden rakennuskeinona

Seksuaalivähemmistöjen edustajat ovat televisiossa ja elokuissa esiintyneet pitkään stereotyyppioihin pohjautuvina. Etenkin homomiesten representaatiot ovat pitkään muodostuneet hahmoista, jotka ovat feminiinisiä ja huumoriin pohjautuvia sivuhenkilöitä heteronormin päähenkilön rinnalla (Avila-Saavedra, 2009, s. 5). Tämä stereotyyppioihin pohjautuva representaatio on ollut valtamediassa tapa sisällyttää seksuaalivähemmistön edustajia televisiosarjoihinsa tai elokuviinsa ottamatta huomioon hahmojen seksuaalisuuden mukana tulevia ulottuvuuksia. Nämä hahmot ylläpitävät

heteronormatiivisia normeja parisuhteista, perheistä ja monogamiasta. Queer-hahmo on hyväksyttävä osa elokuvaa, kunhan se ei harjoita minkäänlaisia seksuaalisia haluja tai tapoja (Avila-Saavedra, 2009, s. 8). 2010-luvulla seksuaalivähemmistöjen representaatiot kuitenkin siirtyivät uudelle tasolle ja queer-hahmoille sallittiin sekä synkempiä juonenkäänteitä että kumppaneita tai kiinnostuksen kohteita. Guardianin artikkeli vuodelta 2021 mainitsee esimerkiksi Glee-televisiosarjan hahmon Kurtin, joka on teini-ikäinen poika, jonka seksuaalisuutta käsitellään sarjassa muun muassa hänen ja hänen isänsä suhteen kautta (Staples, 2021). Myöhemmin sarjassa Kurt saa poikaystävän ja useita kiinnostuksen kohteita rikkoen muotin homosta sivuhenkilöstä, jonka ainoa tehtävä on tukea heteroa päähenkilöä.

Stereotyyppisen feminiinisen homomiehen hahmon rinnalle on muodostunut maskuliininen queer-hahmo, joka edustaa niin sanottua vastastereotypiaa (counterstereotype). Tästä ilmiöstä kirjoittaa muun muassa Galdi ja muut (2023), jotka nostavat esimerkiksi *Brokeback Mountain* -elokuvan. *Brokeback Mountain* (2005) kertoo kahdesta miehestä, jotka rakastuvat toisiinsa. Elokuvan päähenkilöt, Ennis ja Jack, ovat maskuliinisia miehiä, jotka muun muassa ratsastavat hevosilla ja polttavat tupakkaa. Tutkimuksen mukaan tämä vastastereotypiaa edustava queer-representaatio homomiehistä aiheutti heteroseksuaalisissa miespuolisissa katsojissa enemmän epävarmuutta (Galdi ja muut, 2023, s. 1341). Tutkimuksen tulokset osoittivat todeksi sen, että mitä enemmän queer-ihmiset esiintyvät mediassa, sitä hyväksytyimmäksi he tulevat yhteiskunnassa (Galdi ja muut, 2023, s. 1343). Stereotyyppien kautta on pitkään pidetty queer-hahmoja näkyvillä, mutta hieman huomion keskipisteestä sivummalla. Stereotyyppit ovat kuitenkin vahva keino representaatioiden rakentamisessa ja esimerkiksi tämän tutkimuksen yksi analyysinkohteena olveista hahmoista, Jonathan, on tutkittavissa tämän linssin avulla.

4 Metodologia

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää miten *Pride*-elokuva luo queer-representaatioita sen henkilöahmojen kautta. Tutkimuksessa käydään läpi millaisia nämä representaatiot ovat ja nojaavatko ne esimerkiksi vahvasti stereotyyppioihin ja normeihin vai luodaanko niitä joillain toisilla keinoilla. Tutkimuskysymyksenä toimii ”Millaisia representaatioita *Pride*-elokuva luo queer-yhteisön edustajista?” Sanaa ”queer” käytetään edustamaan kaikkia eri seksuaalivähemmistöjen edustajia, ja tutkimuksessa perehdytäänkin nimenomaan seksuaali-, ei sukupuolivähemmistöihin, sillä ne ovat elokuvassa vahvemmin esillä. Myös käsitettä LGBTQ+ (lesbian, gay, bi, trans, queer) käytetään kuvailemaan elokuvan hahmoja vastaavaan tapaan kuin queer-sanaa.

Tutkimusaihe kuuluu queer-tutkimuksen alaan. Queer-tutkimus puolestaan on kehittynyt feministisen tutkimuksen kentästä ja onkin osa feminististä mediatutkimusta. Tutkimusmenetelmänä tutkielmassa käytetään multimodaalista analyysiä ja sen avulla representaatioita tutkitaan monen eri moodin, kuten visuaalisuuden ja vuorosanojen pohjalta. Multimodaalinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa laajan analyysin elokuvan henkilöahmoista ja heidän edustamistaan queer-representaatioista.

4.1 Aineisto

Jotta monipuolisin tutkimus saadaan taattua, aineistona käytetään elokuvasta poimittuja lyhyempiä kohtauksia. Kyseiset kohtaukset on valittu luomaan representaatioita joko tietyistä elokuvan henkilöahmoista tai päähenkilöistä ryhmänä. Kohtaukset selitetään sanallisesti auki ja niistä pyritään luomaan mahdollisimman selkeä ymmärrys. Äänimaisemaa ja mahdollista taustamusiikkia kuvaillaan sanallisesti. Vastaavasti visuaaliset elementit selitetään tutkielmassa selkeästi, sillä ne ovat äänien lailla yhtäläisesti tärkeä osa multimodaalista tutkimusta. Osana hahmojen luomaa queer-representaatiota on esimerkiksi heidän vaatetuksensa ja tyyliinsä, joka rakentuu meikeistä, hiustyyleistä ja asusteista. Tämä visuaalinen moodi rakentaa hahmojen identiteettiä, jonka kautta puolestaan erilaisia representaatioita syntyy.

Aineistosta on valittu kuusi lyhyempää kohtausta, joita tutkitaan neljän henkilöhahmon kautta. Kyseiset henkilöhahmot ovat LGSM-ryhmän jäsenet Joe, Gethin ja Jonathan sekä walesilainen kaivostyöntekijä Cliff. Jonathanin representaatioiden tutkimiseen valikoitui yksi kohtaus, jossa hän puhuu HIV-diagnoosistaan. Joe, Gethin ja Cliff saavat jokainen analyysin pohjaksi kaksi eri kohtausta, joiden avulla heidän kehityksen kaartansa on mahdollista tutkia. Joen ja Cliffin toinen kohtaus on yhteinen, sillä heidän välillensä esiintyy rinnakkaisuutta ja yhteinen kohtaus mahdollistaa näiden henkilöhahmojen ja representaatioiden vertailun.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Aineistoa tutkitaan multimodaalisen tutkimusmenetelmän avulla. Myös elokuvateoriaa hyödynnetään tutkimuksessa. Elokuvateoriaan on vahvasti vaikuttanut myös esimerkiksi feministinen mediateoria ja queer-teoria, jotka ovat muokanneet elokuvatutkimuksen alaa monipuolisemmaksi ja kriittisemmäksi. Feministisen mediateorian yksi keskeisimpiä henkilöitä on Laura Mulvey, joka argumentoi maskuliinisen katseen (male gaze) vaikutusta median representaatioihin (Mulvey, 1975, s. 809). Feministinen mediateoria on olennaista huomioida tässä tutkimuksessa, sillä queer-teorian juuret ovat feministisessä teoriassa ja queer-teemaista elokuvaa tutkiessa juuri feministinen mediateoria auttaa analysoimaan elokuvan representaatioita. Mulveyn kuvailema maskuliininen katse rajaa naispuolisia hahmoja rajattuihin muotteihin ja vahvistaa miesvaltaista yhteiskuntaa. Tämän teorian voi yhdistää pelkistä naishahmoista laajemmin myös käsittelemään queer-hahmoja ja heidän representaatioitaan mediassa ja tässä tapauksessa nimenomaan elokuvissa.

Multimodaalisuus tarkoittaa tekstiä, joka hyödyntää useampaa kuin yhtä moodia. Teksti puolestaan on laaja käsite, joka ei viittaa ainoastaan kirjoitettuun tekstiin vaan sisältää myös esimerkiksi kuvat, videot ja äänet. Multimodaalinen tutkimusmenetelmä tutkii näiden eri moodien suhdetta toisiinsa ja analysoi sitä yhtenäisyyttä, joka niistä syntyy (Kress & Van Leeuwen, 2006, s. 20). Elokvassa huomioitavia moodeja ovat muun

muassa vuorosanat, musiikki ja kaikenlainen visuaalinen ilmaisu. Nämä moodit tulevat yhteen muodostaakseen laajan kokonaisuuden. Elokuvan henkilöhahmojen representaatioita analysoidaan tällä menetelmällä muun muassa heidän identiteettinsä rakentumisen kautta. Esimerkiksi LGSM-ryhmän nuorin jäsen Joe, jota kutsutaan myös lempinimellä Bromley on ujo ja muita jäseniä hiljaisempi hahmo. Nämä luonteenpiirteet tulevat esiin hänen sanojen, ilmeiden ja esimerkiksi asujen kautta. Tämä on esimerkki siitä, miten henkilöhahmojen identiteetti rakentuu eri keinojen avulla ja miten tätä kyseistä identiteettiä voi tutkia juuri multimodaalisen tutkimusmenetelmän avulla. Hiljainen nuori Joe luo representaatioita niin sanotusti kaapissa olevasta homomiehestä, joka ei uskalla ilmaista itseään vastaavalla tavalla kuin hänen ystävänsä, jotka ovat itsevarmempia identiteetissään.

5 Analyysi elokuvan queer-representaatioista

Elokuvan neljän henkilöihahmon, Joen, Cliffin, Gethinin ja Jonathanin, representaatioita analysoidaan multimodaalisten tutkimustyökalujen avulla. Koska tutkimusaineistona toimii elokuva, tullaan myös elokuvateoriaa soveltamaan esimerkiksi New Queer Cinema -teorian pohjalta. Henkilöihahmojen queer-identiteetti tekee tutkittavista representaatioista queer-representaatioita. Näitä representaatioita rakennetaan elokuvassa lukuisten moodien avulla. Eri moodeja tullaan tarkastelemaan ja analysoimaan tässä osiossa tarkasti ja niistä tehdään päätelmiä ja johtopäätöksiä.

5.1 ”Kaapissa olevan” queer-henkilön representaatiot

Yale School of Medicinen vuonna 2019 tuottama tutkimus kertoo, että 83 prosenttia kaikista seksuaalivähemmistön edustajista elää kokonaan tai osittain kaapissa (Poitras, 2019). Kaapissa eläminen viittaa siihen, kun seksuaali- tai sukupuolivähemmistöjen edustajat salaavat identiteettinsä joko kaikilta tai osalta ihmisistä elämässään. Tähän tilastoon mahtuvat myös *Priden* hahmot Joe ja Cliff. Elokuvan alkaessa he ovat molemmat täysin kaapissa ja peittävät seksuaalisuutensa kaikilta elämässään. Kuitenkin juonen edetessä heistä molemmat päätyvät lopulta tulemaan kaapista ulos joko täysin tai osittain. Näiden vahvojen yhtäläisyyksien takia Joen ja Cliffin henkilöihahmoja tutkitaan ja analysoidaan yhdessä. He edustavat kaapissa olevan homomiehen representaatioita. Näitä representaatioita rakennetaan multimodaalisin keinoin, esimerkiksi hiusten ja vuorosanojen avulla, ja niitä tullaan siten analysoimaan multimodaalisen tutkimusmenetelmän avulla.

5.1.1 Joe

Joe on LGSM-ryhmän nuorin jäsen, joka elokuvan alussa viettää 20-vuotissyntymäpäiväänsä. Joen analysoinnin pohjaksi valikoitui kohtaaminen elokuvan alkuun sijoittuvasta pride-marssista (0.03.11–0.05.45). Joe on saapunut Lontooseen marssia varten, mutta katsoo aluksi sitä pelokkaana sivusta eikä uskalla liittyä joukkoon. Hän

kuitenkin rohkaistuu ja päättää ujuttautua paraatiin ja päätyy Mike-nimisen miehen viereen. Mike pyytää Joeta pitämään hänen kannattelemansa bannerin toista päätä, mutta Joe pian pelästyy olevansa kenties liian näkyvillä ja livahtaa ulos marssista. Joen seistessä sivussa nainen kulkee hänen ohitseensa ja kutsuu marssia ällöttäväksi ja Joe nyökkää. Tämän jälkeen hän kuitenkin päättää liittyä takaisin kulkueeseen ja löytää samat ihmiset uudestaan ja alkaa marssia heidän kanssaan. Nämä henkilöt ovat juuri he, jotka pian päättävät perustaa Lesbians and Gays Support the Miners -ryhmän.

Joe on ujo ja huomattavasti muita ryhmän jäseniä, ehkä Gethinia lukuun ottamatta, hiljaisempi. Hän on aineistoksi valitussa kohtauksessa pukeutunut neutraaleihin väreihin ja hänen vaaleat hiuksensa roikkuvat hänen naamansa edessä hieman. Hänen tyyliinsä ja vaatetuksensa on turvallisen väritön ja hän sopeutuu hyvin mihin vain massaansa. Hänen tyyliinsä ei ole mitään omalaatuista tai uniikkia, minkä johdosta hän ei erotu joukosta ja pystyy turvallisesti pitämään kiinni kaapissa olevasta identiteetistään. Joen ilmeestä näkee hänen olevan häpeissään seksuaalisuudestaan, eikä hän ole tarpeeksi ylpeä liittymään osaksi pride-marssia itsevarmana. Kun hän lopulta kuitenkin päättää haluavansa olla osa sitä, näkee hänen ilmeestään pientä ylpeyttä. Ilmettä analysoidessa voi tulla johtopäätökseen, että tämä on ensimmäinen kerta, kun Joe on uskaltanut näyttämään oman itsensä avoimesti ja täten myös ensimmäinen kerta kun hän on edes hieman vapaampana seksuaalisuudessaan. Hymy hänen kasvoillaan kertoo pitkään odotetusta vapauden tunteesta, jonka hän tuntee edes pienissä määrin ollessaan vihdoin osana omaa yhteisöään.

5.1.2 Cliff

Joen henkilöhahmoa voi verrata elokuvan toiseen henkilöhahmoon Cliffiin. Cliff on vanhempi herrasmies Walesin kaivostyöntekijöiden ryhmästä. *Priden* loppua kohden esiintyy kohtaus, jossa Cliff valmistaa Hefinan, lakkokomitean jäsenen, kanssa voileipiä lakkovartioon (1.31.45–1.33.15). He istuvat vierekkäin ja kamera kuvaa heitä edestäpäin. Kaksikko istuu hiljaisuudessa, jonka Cliff rikkoo sanomalla, että hänestä tuntuu hänen olisi pitänyt tehdä enemmän kokouksessa, jossa valtuusto päätti LGSM-ryhmän

lahjoituksien vastaanottamisesta. Hän sitten jatkaa sanomalla ”olen homo” (I’m gay). Cliffistä näkee hänen olevan jännittynyt tilanteessa, mutta samalla luottavan Hefinaan ystävänä. Hefina vastaa, että on tiennyt Cliffin seksuaalisuudesta jo vuosien ajan. Tämä näyttää rauhoittavan häntä ja kohtaaminen jatkuu hiljaisena leipien teon parissa. Cliffin kasvoilla näkyy pieni hymy.

Cliffin hahmo edustaa vanhempaa ikäpolvea, joka on kasvanut maailmassa, jossa homous on ollut laitonta ja asenteet sitä kohtaan eivät aina ole olleet hyväksyviä. Hän on hiljaisempi henkilö, joka käyttäytyy hyvin rauhallisesti ja loogisesti. Valitussa kohtauksessakin esiintyy tämä rauhallisuus. Taustalla ei soi musiikkia, mikä kuvaa Cliffin hetkessä kokemaan rauhaa ja vapautta, jonka hän vihdoin tuntee vuosien piileskelyn jälkeen. Kaksikon voileipien kasaaminen keskeytyy keskustelun ajaksi ja jatkuu sen loputtua normaalisti. Hetken pysähdys näyttää, että Hefina kuuntelee Cliffin puheet aidosti ja antaa hänen tunteilleen tilaa. Keskustelun loputtua he kuitenkin jatkavat eväiden valmistamista tarkoittaen, ettei mikään heidän välillään ole muuttunut ja kaikki saa jatkaa kuten ennenkin.

Cliffin hahmon käytös ja esimerkiksi ikä, luovat representaation vanhemmasta ”kaapissa olevasta” homomiehestä. LGSM-ryhmä on varmasti ensimmäinen kerta, kun Cliff on tavannut monta seksuaalisuudestaan ylpeää ihmistä samanaikaisesti. On hyvin mahdollista, että ilman ryhmän saapumista kylään, Cliff ei olisi ikinä tuntenut oloaan tarpeeksi rohkeaksi avautumaan kenellekään seksuaalisuudestaan.

5.1.3 Joen ja Cliffin representaatioiden vertailu

Joen ja Cliffin kasvunkaarta on mahdollista analysoida elokuvan viimeisen kohtauksen, pride-kulkueen, avulla (1.47.00–1.52.00). Henkilöhahmoista molemmat näkyvät kyseisissä kohtauksessa vahvasti. LGSM-ryhmä on saapunut kulkueita varten paikalle kaivoslakko-bannereiden kanssa, kunnes saavat kuulla, että tänä vuonna marssissa halutaan kieltää poliittiset kannanotot. He saavat pitää julisteensa, jos suostuvat menemään kulkueen perälle. Tämä aiheuttaa riitaa ryhmän kesken, kunnes Joe ottaa

puheenvuoron ja sanoo, että tärkeintä on, että he marssivat yhdessä ja ylpeästi (Whether we march with banners or without the important thing is that we march together, all of us). Tilanne kuitenkin muuttuu, kun yksi järjestäjistä tulee ilmoittamaan ryhmälle, että heidän onkin marssittava kulkueen edessä, sillä heidän porukkansa on liian suuri. He ihmettelevät tätä hetken, kunnes näkevät monta linja-autoa täynnä ihmisiä saapuvan paikalle mukaan kulkueeseen. Kaivostyöntekijät ympäri maata ovat saapuneet tukemaan LGSM:ää pride-marssiin kiitoksena heidän suuresta avustaan lakon aikana. Kaivoslaisten mukana on Cliff, joka on ensimmäistä kertaa elämässään osana kulkuetta ja pride-henkeä.

Molempien henkilöhahmojen, Joen ja Cliffin, kasvunkaari on tässä viimeisessä kohtauksessa selkeästi esillä. Joe on pukeutunut muiden ryhmäläisten kanssa samaan ryhmäpaitaan edustaen hänen haluaan olla näkyvillä osana seksuaalivähemmistöä. Kun ottaa huomioon hänen ensimmäisen pride-kulkueensa, jossa Joe oli pukeutunut neutraaleihin väreihin sulautuen kaupungin massaan, tämä on suuri muutos. Koska hän ensimmäisellä marssilla sulautui muun ihmisjoukon tyyliin, hän päinvastaisesti jäi queer-yhteisöstä erottuvaksi, koska muut marssiin osallistujat olivat pukeutuneet hänestä eroten. Toisella marssilla hänen yllään on tiimipaita, joka jo itsessään symboloi hänen kuulumistaan ei ainoastaan LGSM-ryhmään vaan koko queer-yhteisöön. Hänen hiuksensa ovat taaksepäin kammattuina eikä hän piileskele niiden takana kuten ensimmäisen marssin aikana. Mike, jonka viereen Joe vuosi sitten kulkueessa ajautui, tarjoaa Joelle taas bannerinsa toista päätä ja kysyy tältä, etteikö hän ole tällä kertaa pelokas olemaan näkyvillä. Joe hymyilee ja jatkaa ylpeänä marssimista.

Cliffin saapuessa marssiin toimittaja kysyy häneltä, tuntuiko kaivostyöntekijöistä oudolta, kun joukko homoja ja lesboja saapui heidän pieneen kyläänsä. Tähän Cliff vastaa hämmentyneenä, että miksi ihmeessä se olisi ollut heistä outoa. Vastaus kysymykseen on sellainen, jota hän ei luultavasti olisi elokuvan alussa antanut ollessaan vielä kaapissa, mutta nyt hän on valmis elämään kenties avoimempana seksuaalisuudessaan ja lyttää toimittajan ennakkoluuloisen kysymyksen heti. Tämän jälkeen näemme Cliffin osana

pride-kulkuetta ensin ryhmässä ystäviensä kanssa, mutta hän pian pysähtyy ja katsoo ympärilleen onnellisena. Hänen kasvoillaan loistaa hymy ja hän päättää liittyä tuntemattomien kohdalla taas osaksi marssin kulkua. Hän ei muiden kaivoslaisten tavoin tullut marssimaan ainoastaan kiitollisuudesta LGSM-ryhmää kohtaan, vaan hän on paikalla myös itseään varten. Erottautuen hieman kaivoslakkoryhmästä hän on valmis näkymään marssilla omana itsenään omien ihmistensä keskuudessa. Kun Cliff ensimmäistä kertaa esiintyy elokuvassa, hän on erittäin vakavakasvoinen persoona. Tämä on kenties keino, jolla hän haluaa varmistaa, ettei ketään kyläläisistä huomaa hänen samaistuvan LGSM-ryhmään ja keino hänelle pysyä kaapissa turvassa. Tämän viimeisen pride-kulkue kohtausten aikana hänen kasvoillaan kuitenkin esiintyy ujo, mutta itsevarma hymy. Se kertoo katsojalle, että elokuvan alussa kaapissa olevan queer-identiteetin representaation tilalle on rakentunut uusi itsevarmempi representaatio miehestä, joka ei halua piileskellä enää vastaavasti. Joen hahmon kehityksen kaari on sovittavissa tähän samaan muottiin. Mikä kuitenkin erottaa hahmot toisistaan on heidän ikänsä ja sitä mukaan maailmat, joissa he ovat kasvaneet. Joe kertoo perheelleen olevansa homo ja tulee tätä mukaan ulos kaapista koko maailmalle. Cliff uskoutuu ystävänsä ja osallistuu ensimmäistä kertaa pride-kulkueeseen. Hän ei siis kenties koskaan elä Joen kanssa vastaavasti yhtä avointa elämää seksuaalisuudessaan, mutta nämä pienet askeleet ovat hänelle suuria.

5.2 Homofobiasta rakentuneet representaatiot

Gethin on Lesbians and Gays Support the Miners -ryhmän jäsen ja seurustelee toisen ryhmänjäsenen, Jonathanin, kanssa. Pariskunta on muita aktivistiryhmänjäseniä hieman vanhempi ja omistaa kirjakaupan, jossa LGSM-ryhmän tukikohta sijaitsee. Gethin on Walesista kotoisin, mutta ei ole käynyt kotona vuosikymmeniin. Hän on myös etäännytynyt äidistään tämän homofobiasta johtuen, eikä heillä ole enää minkäänlaista suhdetta toisiinsa. Myös pitkään jatkuneesta homofobiasta johtuen, Gethin on hiljainen ja ujo henkilöahmo, joka ei halua elää suuresti ja näkyvästi. Kun LGSM-ryhmä päättää aloittaa rahankeruun kaivoslakkolaisille, Gethin ehdottaa, että he valitsevat kylän Walesista, johon lahjoittaa tukensa. Tämä kuitenkin luo hankalan tilanteen hänelle, sillä Gethin

palaa ensimmäistä kertaa Walesiin lähtönsä jälkeen. Katsojalle on selvää, että Gethin on pitänyt homoutensa ja walesilaisuutensa pitkään erillään ja niiden yhtäkkinen yhdistäminen luo hänelle vaikeuksia.

5.2.1 Gethin

Gethinin representaatioiden tarkasteluun valikoitui kohtaaminen elokuvasta, joka sijoittuu Walesiin kaivostyöläisten kokouksen perään (0.59.05–1.00.00). Sekä kaivostyöläiset että aktivistiryhmä ovat yhden kyläläisen talossa jatkamassa iltaa ja nauttimassa alkoholia. Gethin seisoo yksin kahden huoneen välillä ja näyttää mietiskelevältä. Hän sitten huudahtaa ”olen Walesissa eikä minun tarvitse esittää olevani jotain mitä en ole” (I’m in Wales and I don’t have to pretend to be something im not) ja jatkaa sanomalla ”olen kotona ja olen homo ja olen walesilainen” (I’m home and I’m gay and I’m Welsh). Hefina, joka kuuluu lakkokomiteaan, tulee puhumaan Gethinille ja kysyy miksei tämä ole ollut kotona Walesissa niin pitkään aikaan. Gethin vastaa, että tämä johtuu hänen katolilaisesta äidistään, joka ei hyväksynyt poikansa homoutta. Hän ei ole puhunut äitinsä kanssa 16 vuoteen. Hefina sitten kysyy häneltä, että miksi hän vain odottaa äitinsä ottavan yhteyttä eikä soita itse hänelle. Hän uskoo, että Gethinin äidin asenne on voinut muuttua 16 vuodessa.

Gethin esiintyy suurimman osan elokuvasta hiljaisena ja kenties apeanakin henkilöahmona. Hän on Walesista kotoisin, muttei ole käynyt kotona moneen vuoteen johtuen hänen heikoista väleistään äitinsä kanssa. Valitussa kohtauksessa Gethin seisoo juhlassa ikään kuin kahden huoneen välillä olematta kunnolla osa kumpaakaan. Tämä ohjauksellinen asettelu luo kuvan siitä, että hän on ikään kuin kahden ryhmän välillä kuulumatta kunnolla kumpaankaan. Hän on walesilainen, muttei tunne olevansa yksi heistä ja samankaltaisesti hän ei välttämättä ole täysin osa LGSM-ryhmääkään. Ryhmän jäsenet, Gethinin ystävät, ovat suurin osin ulospäinsuuntautuneita ja avoimia, kun taas Gethin on sulkeutuneempi ja kokee kenties pientä riitaa identiteetissään ryhmän jäsenenä ja walesilaisena. Kuitenkin seistessään näiden kahden huoneen välillä hän huudahtaa ”olen kotona ja olen homo ja olen walesilainen”. Tämä on ensimmäinen kerta,

kun Gethinin nähdään todella omaksuvan hänen walesilaisuutensa yhdessä hänen homoutensa kanssa. Keskustelu, jonka hän sitten käy Hefinan kanssa tuo katsojalle esiin, ettei hän ole ollut kotona vuosiin ja tämä on siten ensimmäinen kerta, kun hän on oma itsensä Walesissa. Gethin pystyy ensimmäistä kertaa olemaan oma itsensä omassa kodissaan. Tämä on alku hänen henkilöhahmonsa kokemaan kasvunkaareen.

Queer-representaatioita tutkiessa on elokuvassa monia eri yksityiskohtia, jotka luovat merkityksiä ja rakentavat siten representaatioita. Stuart Hallin representaatioteorian mukaan on mietittävä mitä merkityksiä media haluaa representaatioillaan levittää. Gethinin hahmon pohjalta on todettavissa, että *Pride* haluaa luoda yhteyden homofobian ja identiteetin rakentumisen välillä. Jos ei Gethin olisi joutunut kokemaan homofobiaa äidiltään nuoruudessaan, olisi hänen identiteettinsä kenties rakentunut vahvempana ja hän ei kokisi vastaavaa ristiriitaa homoutensa ja walesilaisuutensa välillä. Gethinin äidin kerrotaan tässä kohtauksessa olevan katolilainen, jota Gethin pitää syynä siihen, ettei hänen äitinsä pystynyt hyväksymään poikansa homoutta. Uskonto on ollut suuri syy siihen, että seksuaalivähemmistöjä ei ole pitkään hyväksytty yhteiskunnassa. Gethin mainitsee, ettei ole puhunut äitinsä kanssa 16 vuoteen. Huomioiden, että *Priden* tapahtumat sijoittuvat vuosiin 1984–85 voidaan laskea 16 vuotta aikaisemmin olevan vuosi 1968 tai 1969. Homoseksuaalisuus oli sekä Walesissa että Englannissa laitonta vuoteen 1967 asti (Museum of Cardiff, 2021). Elokuva tutkiessa historiallinen konteksti on tärkeä osa analyysia. Elokuva on aikansa tuote ja elää sillä aikajanalla, johon se sijoittuu. Tietämällä tämän osan Walesin historiaa on mahdollista luoda uusia yhteyksiä Gethinin puheista hänen äidistään.

5.2.2 Gethinin kasvu

Gethinin hahmo ja representaatiot kehittyvät elokuvan aikana, minkä takia hänen henkilöhahmonsa tarkasteluun valikoitui myös toinen kohtaus (1.38.20–1.39.30). Kyseinen kohtaus sijoittuu sairaalaan, johon Gethin päätyy hänen jouduttuaan pahoinpidellyksi kerätessään rahaa kaivoslakkolaisille. Gethinin pahoinpitely on elokuvan näkyvin osa seksuaalivähemmistöjen osakseen kokemaa syrjintää ja

kaltoinkohtelua. Hänet kuvataan sairaalassa ympärillään kumppaninsa Jonathan ja ystävänsä Joe ja lakkokomitean jäsen Siân. Pian huoneeseen kävelee nainen, jonka Gethin esittelee ystävilleen äitinään. Gethinin olemus poikkeaa aikaisemmasta kovasti. Hän on iloinen ja vaikuttaa olevan aidosti onnellinen, vaikka onkin joutunut sairaalaan pahoinpitelyn takia. Gethin on selvittänyt välinsä äitinsä kanssa ja lyhyestä kohtauksesta on jo nähtävissä, että heidän välillään on rauha ja sopu.

Gethin on selvästi puhunut äitinsä kanssa ja heidän koleat välinsä vaikuttavat sairaalakohtauksen jälkeen olevan paremmassa kunnossa. Gethin, joka on Walesista kotoisin ja muutaman vuoden vanhempi kuin suurin osa LGSM-ryhmän jäsenistä, edustaa hiljaisempaa ja hillitympää hahmoa. Hänen kumppaninsa Jonathan on esimerkiksi Gethinin täysi vastakohta. Hänen voisi jopa kuvailla edustavan stereotyyppistä homomiehen representaatiota. Jonathan on aina juhlien keskipiste ja tykkää muun muassa tanssia suurielisesti ja pukeutua värikkäästi. Gethin edustaa täten niin sanotusti Jonathanin vastakkaista representaatioita. Hän on sulkeutunut eikä hän halua olla huomion keskipiste. Kun kyläläiset Walesissa vitsailevat, etteivät halua Gethiniä joukkoonsa, hän uskoo heitä heti. Kaikki tämä käytös on osa hänen henkilöahmoaan, koska häntä on selkeästi syrjitty paljon etenkin nuorempana. Koska hänen äitinsä ei pystynyt hyväksymään poikansa seksuaalisuutta uskontonsa takia, Gethin olettaa kaikkien walesilaisten suhtautuvan häneen samoin. Kuten jo aiemmin mainittu, homoseksuaalisuus oli Walesissa ja Englannissa laitonta vuoteen 1967 asti. Tämä laki on siten todennäköisesti vaikuttanut esimerkiksi Gethiniin ja Jonathaniin vahvemmin kuin heidän hieman nuorempiin kavereihinsa.

Hymy Gethinin kasvoilla sairaalassa äitinsä saapuessa on hänen henkilöahmolleen jotain uutta. Äidin kanssa sovun tekeminen on kuin korjannut vuosien pituisen piileskelyn ja häpeän tunteet. Hän tuntee vihdoin olevansa äidilleen tarpeeksi. Aikaisemmassa kohtauksessa Gethinin puhuessa Hefinan kanssa hän on kuin hyväksynyt ettei tule koskaan korjaamaan välejään äitinsä kanssa. Kun Hefina kuitenkin huomauttaa että, Gethin voi tehdä aloitteen myös itse, näkee hänestä uudenlaisen puolen. Hän ei

selkeästi ole itse ajatellut ottavansa yhteyttä äitiinsä, mutta tekee sen kuitenkin rohkaistuneena. Päätös paljastuu oikeaksi, sillä onnellisuus säteilee Gethinistä hänen nähdessään äitinsä sairaalassa.

5.3 Stereotyyppien rakentamat representaatiot

Jonathan on Gethinin kumppani ja LGSM-ryhmän värikkäin ja ulospäinsuuntautunein henkilö. Hänen edustamat queer-representaatiot rakentuvat vahvasti stereotyyppien pohjalta. Hän pukeutuu muita elokuvanhenkilöitä värikkäämmiin, hän rakastaa esiintymistä ja tanssia sekä mainitsee välillä esiintyvänsä drag-artistina. Yleensä elollisena ja reippaana esiintyvänä Jonathanilla on diagnosoitu HIV, mikä selviää katsojalle elokuvan loppua kohden. Puhuessaan diagnoosistaan Jonathanista nähdään kokonaan uusi puoli ja hän esiintyy hiljaisempaan ja kenties pelokkaana.

Jonathanin henkilöhenkilön tarkastelun kohteena on kohtaus, jossa Jonathan istuu sairaalan ulkopuolella Siânin kanssa ja sytyttää sätkän (1.39.30–1.40.55). Kohtaus sijoittuu Gethinin sairaalakohtauksen perään. Sairaalassa Gethin kertoo Siânille, että Jonathanin täytyy pitää huoli itsestään, koska hän on HIV-positiivinen. Tämä on selkeästi uusi tieto Siânille ja katsoja saa ymmärtää, ettei diagnoosi ole kaikille tiedossa. Sairaalaan ulkopuolella istuessa Jonathanista nähdään täysin uusi puoli. Hän kertoo saaneensa tiedon HIV-tartunnasta niin ajoissa, että jokainen diagnosoitu sai numeron merkitsemään heidän diagnoosinsa ajankohtaa. Jonathan on numero kaksi tarkoittaen, että hän on koko Iso-Britannian toisena diagnosoitu henkilö.

Jonathan nähdään koko elokuvan ajan energisenä ja itsevarmana henkilöhenkilönä. Kuten aiemmin mainittu, hän on kuin stereotyyppiä perinteisestä leiskuvasta homomiehestä. Hän opettaa kaivoslakkooilijoita tanssimaan ja on juhlien keskipiste suurilla eleillään ja heittäytyvällä persoonallaan. Yhdessä vaiheessa elokuvaa joku jopa ehdottaa, että ehkä LGSM-ryhmän pitäisi käyttäytyä hieman vähemmän ”värikkäästi”, johon Jonathan sanoo, että tarkoitat siis vähemmän homosti ja kun sanot kaikki, tarkoitat oikeasti minua. Tämä keskustelu näyttää, että Jonathan on muita ryhmänjäseniä hieman

värikkäämpi ja leiskuvampi ja edustaa siten juuri tätä jo mainittua stereotyyppisempää homomiehen representaatiota. Hänestä nähdään kuitenkin täysin uusi puoli hänen käydessään HIV-keskustelua Seânin kanssa. Hänen ilmeestään hehkuu huoli ja kenties pelko tulevasta. Hän sanookin, ettei tiedä miksi on vielä elossa, kun niin moni muu hänen ympärillään on kuollut samaan virukseen paljon nopeammin. Jonathanin henkilöahmosta on tehtävissä analyysi, että syy hänen rohkeaan ja iloiseen asenteeseensa on juuri tämä pelko tulevasta. Hän tietää, että kuolema voi olla lähempänä kuin arvata ja elää siten elämäänsä täysillä. Hänellä ei kirjaimellisesti ole aikaa piileskellä elämässä ja tuntea häpeää. Hän haluaa elää avoimesti ja pitää hauskaa kaikin tavoin.

6 Pohdinta ja johtopäätökset

Tutkimuksen alussa esitettiin tutkimuskysymys: Millaisia representaatioita *Pride*-elokuva luo queer-yhteisön edustajista? Kysymykseen pyrittiin vastaamaan eri moodeja tutkien multimodaalisen tutkimusmenetelmän avulla. Tämän lisäksi tutkimuksessa hyödynnettiin elokuvateoriaa ja representaatioiden tutkimuksen teoriaa avuksi analyysien luomiseen. Tämän tutkimuksen keskiöön valikoitui Michele Aaronin new queer cinema -käsite ja siihen liittyvä elokuvateoria ja sen tarkastelu. New queer cinema -teoriaan kuuluu muun muassa ajatus siitä, että kyseisen aikakauden elokuvien henkilöhahmot ovat viallisia ja tästä ollaan anteeksipyytelemättömiä. *Pride*-elokuvan hahmot sopivat tähän muottiin, sillä ketään heistä ei ole täydellinen. LGSM-ryhmä ei aina osaa tarjota kaivoslakkolaisille parasta tukea ja ajautuu usein myös oman ryhmänsä sisällä pieniin riitoihin tai loukkaa toisiaan eri tavoilla. Jonathan esimerkiksi ei ole alusta asti kannustava lakkolaisten tukemisessa. Hän huutaa lakkokomitean edustajalle, että tämä voi lähteä homobaarista kotiin ja ilmaisee ettei halua tukea kaivostyöläisiä. Joe puolestaan saa itse osakseen runsasta kiusoittelevaa muilta LGSM-ryhmän jäseniltä. He kiusoittelevat häntä hänen nuoresta iästään ja kyseenalaistavat, miksei hän vain tule kaapista ulos.

Representaatioita tutkittiin Stuart Hallin representaatioteorian pohjalta. Kun tutkimusta lähtee katsomaan sen linssin kautta, miten representaatioita luodaan, on huomattavissa useitakin keinoja. Aineiston analyysissä näiksi keinoiksi osoittautuivat tutkittavien henkilöhahmojen vuorosanat, vaatetus ja tyyli, ilmeet ja eleet sekä taustalla soiva musiikki. Esimerkiksi musiikin poissaolo tuntui vahvistavan henkilöhahmojen rauhaa ja tunteiden hyväksyntää. Hiustyyleillä oli mahdollista edustaa itsevarmuutta; Joen hiuksien roikkuessa kasvojen edessä hän piileskeli maailmalta ja identiteetiltään, kun taas loppua kohden hänen hiuksensa olivat taaksepäin kammatut symboloiden hänen rohkeuttaan tulla nähdyksi omana itsenään. Ilmeet ja eleet näyttävät katsojalle sen mitä henkilöhahmot eivät sanallisesti ilmaise.

Representaatioita tutkiessa tulee mieleen helposti stereotypiat ja normit. *Pride*akin tutkiessa tutkimuksessa pyrittiin huomioimaan stereotyyppien vaikutus henkilöiden representaatioiden rakentumiseen. Jonathanin hahmo esimerkiksi edustaa niin sanottua stereotyyppistä homomiestä, jota kiinnostaa muoti ja tanssi. Stereotypiat eivät tietenkään aina osoittaudu negatiivisiksi ja Jonathanin hahmo onkin itsevarma ja täynnä elämää. Pinnan alla elää kuitenkin kenties pelokkaampi versio Jonathanista, joka joutuu elämään HIV-positiivisena tietämättä mitä hänen tulvaisuutensa tuo tullessaan. Vastaavasti, vaikka muut analyysin keskiössä olleet henkilöahmot eivät välttämättä edusta Jonathanin kanssa samoja stereotyyppioita, on heidänkin representaatioonsa osittain rakentunut niiden ympärille. Gethin on hiljainen ja hillitty hahmo, joka käy järkeen hänen kokemansa homofobian jälkeen. Cliff ja Joe sopivat stereotyyppisesti kaapissa olevan seksuaalivähemmistön edustajan muottiin. He ovat ujoja ja sopeutuvat massaan, koska haluavat pitää identiteettinsä salassa. Cliffiä voi pitää jopa eräänlaisena vastastereotyyppiana, josta Galdi ja muut (2023) keskusteleivat tutkimuksessaan. Hän on maskuliininen ja pukeutuu erittäin hillitysti pukuihin eikä erotu heteromiehistä ulkonäöllisesti. Hän on myös vanhempi henkilöahmo, mikä itsessään on eräänlainen vastastereotyyppia. Mediassa esiintyvät queer-yhteisön edustajat ovat niin usein joko teinejä tai nuoria aikuisia, että vanhempi homomies on itsessään harvinainen queer-representaatio.

Elokuvan kaikki henkilöahmot ovat keskenään erilaisia luoden monipuolisia representaatioita queer-yhteisön edustajista. Joe on hiljainen ja nuori ja on elokuvan alkaessa vielä niin sanotusti kaapissa vanhemmiltaan ja perheeltään. Elokuvan edetessä hän kuitenkin kasvaa identiteetissään ja saavuttaa itsevarmuuden. Vastaavasti Cliffin tarinankaari kulkee tavallaan käsi kädessä Joen kanssa. Hän on vanhempi mies, joka on ollut koko elämänsä kaapissa, kunnes hän elokuvan lopussa vihdoinkin uskaltanut avautumaan ystävälleen. Cliffin hahmo on kenties se, miltä Joen tulevaisuus näyttäisi ilman LGSM-ryhmään liittymistä. Gethin on hiljainen ja varautunut, koska on joutunut kohtaamaan homofobiaa runsaasti muun muassa äidiltään. Hänkin kuitenkin onnistuu

löytämään onnellisuuden sovittuaan äitinsä kanssa ja uskaltauduttuaan hyväksymään walesilaisen identiteettinsä vuosien poissaolon jälkeen.

Tutkimuskysymykseen ”Millaisia representaatioita *Pride*-elokuva luo queer-yhteisön edustajista?” saadaan tutkimuksen avulla vastaus: monipuolisia. Jokainen henkilöhahmo edustaa erilaista representaatiota. He tulevat eri taustoista ja ovat kokeneet erilaisia asioita. Tämän analyysin keskiössä toimi neljä eri henkilöhahmoa, joita tutkittiin eri kohtauksien avulla. Mahdollisessa jatkotutkimuksessa olisi mahdollista valita kenties eri henkilöhahmot, joiden avulla representaatioita tutkittaisiin. Esimerkiksi LGSM-ryhmän ainoa alkuperäinen naispuolinen hahmo Steph tai ryhmän epävirallinen johtaja Mark olisivat mahdollisia tutkimuksen kohteita. *Pride*-elokuvan julkaisuvuodesta 2014 on kulunut yli kymmenen vuotta ja queer-yhteisön representaatiot 2020-luvulla ovat kasvaneet huimasti. Esimerkiksi GLAADin tekemän tutkimuksen mukaan LGBTQ+ hahmojen osuus televisionsarjoissa vuosina 2023–2024 oli 8,6 prosenttia (GLAAD, 2023). Vastaava luku vuosina 2014–2015 oli 3,9 prosenttia (GLAAD, 2014). Suuri osa queer-hahmoista on kuitenkin edelleen valkoisia cis sukupuoliisiä homomiehiä, joten tasa-arvoisiin ja mahdollisimman monipuolisiin queer-representaatioihin on valtamediassa vielä matkaa.

Lähteet

- Aaron, M. (2004). *New Queer Cinema – A Critical Reader*. Edinburgh University Press.
- Avila-Saavedra, G. (2009). *Nothing queer about queer television: televised construction of gay masculinities*. Media, Culture & Society.
- Eltonen, T. (2006). "On you everything looks good" – *Idealimaskuliinisuus Sean Conneryn James Bond -elokuvissa*. Lähikuva 4/2006. Turun Yliopisto.
- Galdi, S, Guizzo, F, Fasoli, F. (2023). *Media representation matters: The effects of exposure to counter-stereotypical gay male characters on heterosexual men's expression of discrimination*. Group Processes & Intergroup Relations.
- GLAAD. (2014). *Where We Are on TV Report 2014-2015*. <https://glaad.org/whereweareontv14> noudettu 14.05.2025.
- GLAAD. (2024). *Where We Are on TV Report 2023-2024*. <https://glaad.org/whereweareontv23/executive-summary/> Noudettu 14.05.2025.
- Hall, S. (1999). *Identiteetti*. Suom. Lehtonen, M & Herkman, J. Vastapaino. Tampere.
- Kress, G & Van Leeuwen, T (2006). *Reading images*. Routledge.
- Lee, S. (2021). *Life was a party before Aids arrived in London*. BBC. <https://www.bbc.com/news/uk-england-london-55983269> noudettu 12.02.2025
- Mulvey, L. (1975). *Visual Pleasure and Narrative Cinema*. Screen.
- Museum of Cardiff. (2021). *The Wales LGBTQ+ Timeline Collection*. <https://cardiffmuseum.com/wp-content/uploads/2023/02/Timeline-website-version-English-Webteam-edit.pdf>
- O'Halloran, K. (2004). *Multimodal Discourse Analysis*. Continuum. Great Britain.
- Poitras, C. (2019). The 'Global Closet' is Huge – Vast Majority of World's Lesbian, Gay, Bisexual Population Hide Orientation, YSPH Study Finds. Yale School of Medicine. <https://medicine.yale.edu/news-article/the-global-closet-is-hugevast-majority-of-worlds-lesbian-gay-bisexual-population-hide-orientation-ysph-study-finds/> Noudettu 07.05.2025
- Poole, J. (2013). *Queer Representations of Gay Males and Masculinities in the Media*. Sexuality & Culture.

Seta (2024). *Sateenkaarisanasto*.
<https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/#:~:text=Queer%20on%20poliittinen%20ja%20usein,omaa%20seksuaalista%20suuntautumistaan%20tai%20sukupuoltaan.>

Noudettu 11.02.2025

Staples, L. (2021). *The 'gay best friend': has TV's laziest cliché finally fallen out of fashion?*
 The Guardian. <https://www.theguardian.com/culture/2021/aug/07/the-gay-best-friend-has-tvs-laziest-cliche-finally-fallen-out-of-fashion> Noudettu 09.05.2025

Tieteen Termipankki. (2025). *Multimodaalisuus*.
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:multimodaalisuus>. Noudettu 07.05.2025

Warchus, M. (2014). *Pride*. Pathé.